

ו' בתמוז, התשפ"ג

25/06/2023

436394523

המועצה הלאומית למניעת אובדנות

נייר עמדה בנושא:

זמינות כלי נשק חם והשפעתה על הסיכון האובדני

יו"ר המועצה: פרופ' גיל זלצמן.

יו"ר תת הועדה לנשק חם: פרופ' יוסי לוי בלוז.

חברי תת הועדה: דר' אילן שריף ודר' גיל רביב.

רקע ונתונים מהספרות המקצועית

1. **התאבדות היא תופעה בת מניעה.** לא בכדי מתייחסת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס) להתאבדות כאחת סיבות המוות המוגדרות "תמותה נמנעת"¹. המיתוס לפיו "מי שרוצה להתאבד, יתאבד" הינו שגוי מיסודו.
2. ישנן דרכים שונות בהן ניתן למנוע התאבדות, כאשר אחת המרכזיות בהן היא הפחתת הזמינות לכלי נשק חם². בהתבוננות הפוכה, הגברת זמינות לכלי נשק חם עלולה להגביר את שיעור ההתאבדות באוכלוסייה.
3. הידע המחקרי והניסיון הקליני מצביעים על כך שהמשבר האובדני, שבמהלכו אדם עלול לבצע פעולת התאבדות הינו קצר ועומד על כשעה-שלוש שעות³. במהלך המשבר האדם האובדני נמצא במצב אמביוולנטי – הוא רוצה למות ובמקביל מחפש הצלה. במצבים אלו, אחד הגורמים המרכזיים שישפיעו על תוצאת המשבר – האם יבצע התאבדות או יישאר בחיים – קשור לזמינות אמצעים קטלניים הנמצאים או לא נמצאים ברשותו. על כן, מניעת גישה לאמצעים קטלניים היא אחת הדרכים למנוע התאבדות⁴.
4. נשק חם מהווה אמצעי ההתאבדות הקטלני ביותר- שיעור המוות (fatality rate) בקרב אלו המבצעים פעולה אובדנית באמצעות נשק חם הינו הגבוה ביותר מבין כל שיטות ההתאבדות⁵. מכיוון שכך, רמת הנגישות לכלי נשק חם קשורה באופן ישיר לסיכון להתאבדות, גם ברמת הפרט וגם ברמת האוכלוסייה כולה⁶. מיותר לציין כי לנושא זה השלכות כלכליות נרחבות. מחקר שנערך לאחרונה בארה"ב הצביע על כך כי בשנה נתונה נאמדת העלות של פציעות ומוות כתוצאה מכלי נשק חם ב- 140 מיליארד דולר⁷.
5. סקירות שיטתיות ומחקרים רבים מהעולם מצביעים על כך שזמינות נשק חם מגבירה את הסיכון להתאבדות באוכלוסיית שונות^{8,9}. כך לדוגמא, מחקר מ-2020 שנערך בקליפורניה על יותר מ-26 מיליון איש במשך 12 שנים, הראה שזמינות של נשק חם מגדילה כמעט פי 8 את שיעור התאבדויות אצל גברים, ופי 35 אצל נשים

שמחזיקים/ות נשק, לעומת אלה שלא¹⁰. מחקר אחר שנערך באוכלוסייה בארה"ב נמצא שבתים שיש בהם כלי נשק חם, הם בתים שהסיכון בהם להתאבדות גבוה יותר¹¹, וזאת ללא קשר למצב נפשי, סוציו-אקונומי, או כל משתנה אחר.

6. יותר מכך, מחקרים רבים בארה"ב ובמדינות אחרות מדגישים כי **כאשר מתבצעת רגולציה שיוצרת הפחתת זמינות נגישות לכלי נשק חם באוכלוסייה, שיעור ההתאבדות בכלי נשק יורד וכך גם שיעור ההתאבדות הכללי באוכלוסייה**^{12 13 14 15}.

7. בישראל כ-500 מקרי התאבדות בכל שנה, מתוכם מדווחים כ-400 מקרים¹⁶ על ידי משרד הבריאות אך המספרים האמיתיים גבוהים יותר כפי שהוכח במחקרים שטייבו מידע אודות התאבדות בישראל¹⁷. בתחילת שנות האלפיים עמד מספר האנשים שמתו מהתאבדות באמצעות כלי נשק על כ-170 איש ואישה מדי שנה (ראה גרף מס' 1)¹⁸. בשני העשורים האחרונים הייתה ירידה משמעותית של כ-40% במספר ההתאבדויות בשיטה זו. על פי נתוני משרד הבריאות בשנת 2020 מתו כ-75 איש מהתאבדות באמצעות כלי נשק (כולל חיילים).

8. חשוב לציין כי בלחץ המועצה הלאומית למניעת אובדנות שולבה לאחרונה שאלה ייעודית על היסטוריה אובדנית למקבלי נשק בטופס הבקשה לרישוי כלי ירייה.

9. **אסטרטגיית הפחתת זמינות לכלי נשק חם הוכיחה את עצמה כבעלת תרומה למניעת אובדנות גם בישראל**, כפי שניתן לראות בדוגמא מצה"ל. בצבא החלה בשנת 2006 תוכנית למניעת התאבדות שכללה מרכיב של הפחתת נגישות לכלי נשק חם בסופי שבוע (חיילים שאינם בכוננות לא יוצאים עם נשק הביתה). תוכנית זו הפחיתה את מספר ההתאבדויות בקרב חיילים ב 75%, כאשר להפחתת זמינות כלי נשק בסופי שבוע ניכרת תרומה משמעותית לירידה זו¹⁹, **כאשר הפחתת הנגישות לכלי נשק אחראית באופן ספציפי לירידה של 57% באחוז המתאבדים בצה"ל בעשור וחצי האחרון** (חיסכון באובדן חיים של כ-25 חיילים שלא מתו מהתאבדות לאור השינוי)²⁰.

סיכום והמלצות

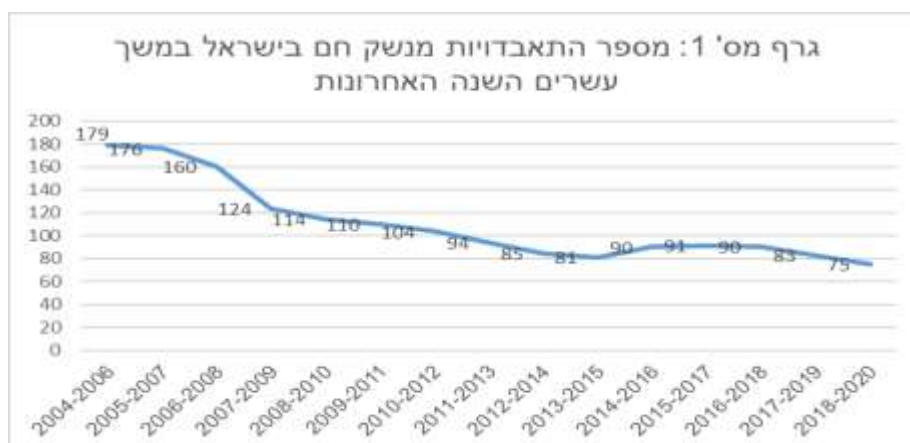
1. על פי המידע המדעי שסקרנו, **כל החלטה המעלה זמינות כלי נשק חם באוכלוסייה עלולה להשפיע באופן ניכר על שיעורי ההתאבדות, ולהקשות על הפעולות הנרחבות למניעת אובדנות שנעשות בישראל בשנים האחרונות.**

2. על פי נתוני שבי"כ²¹, בישראל באירועי טרור ב-5 שנים האחרונות מתו 86 אזרחים (נכון להוצאת נייר עמדה זה), כך שהממוצע השנתי של הרוגים מטרור הוא פחות מעשירית משיעור המתאבדים מנשק חם בישראל.

3. הגדלת מספר כלי הנשק הזמינים באוכלוסייה על ידי מתן אישורים לנשיאת כלי נשק באופן נרחב, עלולה להוביל למקרי מוות רבים כתוצאה מהתאבדות, במספרים גדולים בהרבה ממה שעשויים להימנע בשל מניעת פעולות טרור.

חטיבת הבריאות
 המועצה הלאומית למניעת אובדנות
 The National Council for Suicide Prevention

4. על כן, המלצתנו החד משמעית היא לא לאפשר הגדלה של זמינות כלי נשק חם באוכלוסייה, ואף להיפך – להגביר את הרגולציה על האפשרות לרישיונות נשק ונשיאת נשק במרחב הציבורי.
5. אנו קוראים לדיון מחודש בנושא הזרמת כלי נשק חם לאוכלוסייה, תוך התייחסות קפדנית להשלכות החלטה זו על שיעורי ההתאבדות בישראל, כמו גם אפשרות לעלייה בשיעורי תאונות נשק, מקרי רצח באמצעות כלי נשק ועוד²².
6. קיימים בשוק האמריקאי התקנים שונים המונעים שימוש בנשק אישי ע"י מי שאינו הבעלים של הנשק (קטין בבית הוריו למשל) הכוללים נעילות בריח, כת מזהה טביעת אצבע וכד'. אנו ממליצים פנות לבט"פ בהצעה לחייב שימוש בהתקנים אלו בנשק ביתי.



ביבליוגרפיה

1. הודעה לתקשורת של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על "תמותה נמנעת", דצמבר 2019.
2. Zalsman, G., Hawton, K., Wasserman, D., van Heeringen, K., Arensman, E., Sarchiapone, M., ... & Zohar, J. (2016). Suicide prevention strategies revisited: 10-year systematic review. *The Lancet Psychiatry*, 3(7), 646-659.
3. Coppersmith, D. D., Ryan, O., Fortgang, R. G., Millner, A. J., Kleiman, E. M., & Nock, M. K. (2023). Mapping the timescale of suicidal thinking. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 120(17), e2215434120.
4. לוי בלו, י. (2016). להאיר את הרי החושך – התנהגות אובדנית בישראל (הוצאת דיונון).
5. Conner, A., Azrael, D., & Miller, M. (2019). Suicide case-fatality rates in the United States, 2007 to 2014: a nationwide population-based study. *Annals of internal medicine*, 171(12), 885-895.
6. Guerrero, M. (2016). Firearm Ownership and Suicide Rates Among US Men and Women, 1981-2013: Siegel M, Rothman EF. *Am J Public Health*. 2016; 106: 1316-1322. *Journal of Emergency Medicine*, 51(3), 342.
7. Centers for Disease Control and Prevention. *WISQARS—web-based injury statistics query and reporting system*. Accessed December 21, 2018.
8. Anglemyer, A., Horvath, T., & Rutherford, G. (2014). The accessibility of firearms and risk for suicide and homicide victimization among household members: a systematic review and meta-analysis. *Annals of internal medicine*, 160(2), 101-110.
9. Mann, J. J., Michel, C. A., & Auerbach, R. P. (2021). Improving suicide prevention through evidence-based strategies: a systematic review. *American Journal of Psychiatry*, 178(7), 611-624.
10. Studdert, D. M., Zhang, Y., Swanson, S. A., Prince, L., Rodden, J. A., Holsinger, E. E., ... & Miller, M. (2020). Handgun ownership and suicide in California. *New England journal of medicine*, 382(23), 2220-2229.
11. Miller, M., Azrael, D., & Hemenway, D. (2002). Household firearm ownership and suicide rates in the United States. *Epidemiology*, 517-524.

12. Kposowa, A., Hamilton, D., & Wang, K. (2016). Impact of firearm availability and gun regulation on state suicide rates. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 46(6), 678-696.
13. Andrés, A. R., & Hempstead, K. (2011). Gun control and suicide: The impact of state firearm regulations in the United States, 1995–2004. *Health Policy*, 101(1), 95-103.
14. Gagné, M., Robitaille, Y., Hamel, D., & St-Laurent, D. (2010). Firearms regulation and declining rates of male suicide in Quebec. *Injury Prevention*, 16(4), 247-253.
15. Mann, J. J., & Michel, C. A. (2016). Prevention of firearm suicide in the United States: what works and what is possible. *American journal of psychiatry*, 173(10), 969-979.
16. <https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/suicides>.
17. Bakst, S. S., Braun, T., Zucker, I., Amitai, Z., & Shohat, T. (2016). The accuracy of suicide statistics: are true suicide deaths misclassified?. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 51, 115-123.
18. פרסום פנימי, נחמה גולדנברג, משרד הבריאות.
19. Lubin, G., Werbeloff, N., Halperin, D., Shmushkevitch, M., Weiser, M., & Knobler, H. Y. (2010). Decrease in suicide rates after a change of policy reducing access to firearms in adolescents: a naturalistic epidemiological study. *Suicide and Life-threatening behavior*, 40(5), 421-424.
20. Shelef, L., Tatsa-Laur, L., Derazne, E., Mann, J. J., & Fruchter, E. (2016). An effective suicide prevention program in the Israeli Defense Forces: A cohort study. *European Psychiatry*, 31, 37-43.
21. אתר השב"כ, מספר ההרוגים באירועי טרור, נדלה ב 12.6.23.
22. Dahlberg, L. L., Ikeda, R. M., & Kresnow, M. J. (2004). Guns in the home and risk of a violent death in the home: findings from a national study. *American journal of epidemiology*, 160(10), 929-936.